

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2013. október 16.

LATIN NYELV

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

I. FORDÍTÁS

Iuno vonzó jutalmat kínál Aeolusnak
(Vergilius, *Aeneis* I. 65–75)

„Aeole – namque tibi divum pater atque hominum rex
 et mulcere dedit fluctus et tollere vento –⁶
 gens inimica mihi Tyrrhenum navigat aequor,²
 Ilium in Italiam portans, victosque penates.³
 Incute vim ventis, submersasque obrue puppes,³
 aut age diversos, et disice corpora ponto.⁴
 Sunt mihi bis septem praestanti corpore nymphae,⁵
 quarum quae forma pulcherrima, Deiopeia,⁴
 conubio iungam stabili, propriamque dicabo,⁴
 omnes ut tecum meritis pro talibus annos
 exigat,⁴ et pulchra faciat te prole parentem.⁵”

Maximálisan elérhető pontszám: 40 pont

A részpontszámokat egy-egy nagyobb gondolati egység végén tüntettük fel. A dolgozat értékelésében a pontszámokat mondatonként kell jelölni. A fordítást akkor tekintetjük teljes értékűnek, ha a vizsgázó megértette mind a mondat nyelvtani szerkezetét, mind a helyét a kommunikációs folyamatban. Ha a kettő közül csak az egyik valósul meg, a fordítás nem teljes értékű. Ha a tévedés nem lehetetleníti el a szöveg alapvető tartalmának megértését, még akkor se vonjuk le a teljes pontszámot, ha annak oka alapvető grammatikai félreértés! Ha viszont a mondat szerkezetét felismeri a vizsgázó, de nem sikerül a jelentést a szöveggörnyezetnek megfelelően alakítania, teljesítménye nem lehet 50 százaléknál nagyobb. A magyar szöveg minőségével kapcsolatos szempontok: nem a szöveg „irodalmisságát” értékeljük, de csak akkor tekinthető a fordítás kifogástalannak, ha a magyar nyelv szabályai szerint megalkotható mondatokból áll. Értelmetlen mondatokra még akkor sem adhatunk 40 százalékot meghaladó pontszámot, ha a probléma láthatóan nem a latin nyelvi ismeretek hiánya miatt keletkezett. Figyelembe kell venni továbbá a mondatra adható összpontszám 20 százalékáig a szöveg koherenciáját. A szavak jelentését és a mondatok logikai hangsúlyát a szöveg globális megértéséből kell levezetnie a teljes értékű megoldásnak.

Tájékoztató jellegű fordítás:

Aeolus, – neked adta meg ugyanis az istenek és emberek királya, hogy elsimítsd a hullámokat, vagy felmagasítsd / felkorbácsold őket a szelekkel – számomra ellenséges nép hajózik a Tirrén-tengeren, viszi Itáliába Tróját / ami maradt Trójából és a vesztes családi isteneket. Szítsd fel a szelek erejét / Önts erőt a szelekbe, fedje a tenger elsüllyedt hajóikat, vagy kergesd szét őket, és szórd szét testüket a tengeren! Van nekem kétszer hét szép testű nimfám, közülük is a legszebb Deiopeia, tartós házasságban kötöm majd hozzád, és tulajdonoddá nyilvánítom, hogy veled élje le minden évét ily nagy érdemeid miatt, és szép gyerekekkel / gyerekekkel tegyen szülővé.

II. FELADATSOR

Általános tudnivalók:

Ahol teljes szótári alak megadása a feladat, csak hibátlan és hiánytalan megoldásra lehet pontot adni (részpont nem adható). Hasonlóképpen, ahol ragozott szóalakokat kell megadni, csak hibátlan és hiánytalan megoldás fogadható el. Amennyiben valamelyik feladatban öttizedre végződő pontszám keletkezik, a felső pontozási táblázatban is ebben az alakban jelenjen meg, az **ÖSSZESEN** rovatban viszont az esetlegesen keletkezett törtszámot a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni.

1. Egészítse ki a mondatokat a megadott szavak megfelelő számú és esetű alakjával! (7 pont)

A rómaiak engedelmeskedtek az isteneknek és az istennőknek.
Romani *deis / diis / dis* et *deabus / deabusque* parebant. 1+1 pont

A gazdag embereknek szép házaik vannak.
Homines divites *domos pulchras* habent. 1+1 pont

A római katonák nem féltek még a nagyobb háborúktól sem.
Milites Romani ne *bella maiora* quidem metuebant. 1+1+1 pont

(A harmadik pont akkor adható, ha a vizsgázó ismeri a *metuo* vonzatát; ha helyesen ragoz, de más esetet használ, akkor legfeljebb 2 pont adható.)

2. Egészítse ki a táblázatot a megadott szó alapfokú és felsőfokú adverbiumával! (4 pont)

<i>difficulter</i>	difficilius	<i>difficillime</i>	1+1 pont
<i>acriter</i>	acrius	<i>acerrime</i>	1+1 pont

3. Tegye az aktív alakokat passzívba, és viszont! (5 pont)

canas	<i>canaris</i>	1 pont
cantus sit	<i>cecinerit</i>	1 pont
cecinerat	<i>cantus 3 erat</i>	1 pont
canemini	<i>canetis</i>	1 pont
canti erunt	<i>cecinerint</i>	1 pont

4. Képezze a *capio 3 cepi, captum* ige megjelölt alakjait! (3 pont)

inf. impf. pass.	<i>capi</i>	1 pont
gerundium abl.	<i>capiendo</i>	1 pont
inf. inst. act.	<i>capturus 3 esse</i>	1 pont

5. A következő összetett mondatokat alakítsa át igeneves szerkezetű mondatokká! (6 pont)

- a) Cicero, amikor Catilinát vádolta, nagyon híres beszédet mondott.
Cicero, cum Catilinam accusaret, orationem illustrissimam habuit.
Cicero Catilinam accusans orationem illustrissimam habuit. 3 pont
- b) Miután Cicerót száműzték, a felesége egyedül irányította a családot.
Postquam Cicero expulsus est, uxor sola familiam administravit.
Cicerone pulso uxor sola familiam administrabat. 3 pont

6. Válaszoljon a következő összetett mondatokkal kapcsolatos kérdésekre! (5 pont)

- a) „A kutya harcolt, hogy megvédje a gazdáját.”
Milyen fajta alárendelt mondatról lehet latinra fordítani?
célhatározói 1 pont
- Alkossa meg a mellékmondat állítmányát!
Canis pugnat, ut dominum suum defenderet. 1 pont
- b) „A katonák tudták, hogy mikor fogják megkapni az ételt.”
Milyen fajta alárendelt mondatról lehet latinra fordítani?
függő kérdés / kérdő tárgyi mellékmondat 1 pont
- Alkossa meg a mellékmondat állítmányát!
Milites sciebant, quando cibum accepturi essent. 1 pont
- Alakítsa át a mondat állítmányát úgy, hogy ezt jelentse:
„A katonák tudták, hogy előző nap mikor kaptak ételt.”
Milites sciebant, quando priore die cibum accepissent. 1 pont

7. Írjon az alábbi szavak mellé egy-egy velük ellentétes jelentésű szót! (3 pont)

mollis 2	<i>durus</i> 3	1 pont
vita, -ae f.	<i>mors, mortis f.</i>	1 pont
pauper (pauperis)	<i>dives (divitis)</i>	1 pont

Elfogadható más létező és megfelelő jelentésű latin szó is.

8. Melyik latin igéből származnak az alábbi szavak? Az ige teljes szótári alakját írja melléjük! (2 pont)

conditor, -oris m.	<i>condo</i> 3 <i>condidi, conditum</i>	1 pont
victor, -oris m.	<i>vinco</i> 3 <i>vici, victum</i>	1 pont